

Martina Růžičková

ZA KOŇMI S MARTINOU

Za koňmi s Martinou

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Martina Jelínková Růžičková
Za koňmi s Martinou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ZA KOŇMI S MARTINOU

Martina Jelínková Růžičková

 P R E S S

PODĚKOVÁNÍ

Komu poděkovat dřív?

Mým nejlepším a nejstatečnějším rodičům Markétě a Jiřímu, ze kterých si беру sílu dodnes, i když už je mám pouze v srdci, své dceři Vanesse, která to se mnou nemá jednoduché, manželovi Rudlovi, který to se mnou také nemá jednoduché, mé sestře Petře, která je mi zároveň i nejbližší přítelkyní?

Nebo pánům mistrům koňského řemesla, Kamilovi Kuchovskému, Hurdálkovi, Matouškové, Mužíkovi, panu Kocmanovi a trenérům Šilhavému, Jelenovi nebo Halouzkovi, kteří se nebáli mě posadit do překážek, či koním, na kterých jsem měla tu čest závodit a vyhrávat, anebo v neposlední řadě svému anděli strážnému, který mi už roky pomáhá vstávat z kolen?

Vlastně je úplně jedno, v jakém pořadí jsem je vyjmenovala, ale je naprosto jisté, že bez nich bych tuhle knihu nikdy nenapsala.

Vaše Martina

ŮBSAH

Úvod.....	7
Trochu historie – Evoluce koní.....	8
Anatomie koně.....	14
Barvy a odznaky koní.....	30
Nejznámější světová plemena koní.....	44
Česká plemena koní.....	53
Výstroj jezdce a koně.....	73
Ve stáji.....	82
Péče o koně.....	88
Krmení koně.....	97
Jak vnímá kůň.....	104
Základní veterinární ošetření koně.....	112
Výbava jezdce a koně na závody.....	118

ÚVOD

VÍTEJTE V NAŠÍ VELKÉ RODINĚ KOŇÁKŮ!

Hned na začátku mého povídání o koních vás musím upozornit, že koňarem se člověk rodí. Je to svět plný radosti, smutku, krásy v duši, dřiny a pokory, ale stojí za to. Hotový koňák se pozná podle toho, že je skromný a moudrý. To koně ho takto vychovali.

Někdy se stane, že se vaše cesty na čas rozejdou, protože začnete používat rozum a zapomenete na srdce, ale věřte mi, že jakmile to bude možné, zase se ke koním vrátíte. Navždy totiž zůstanou smyslem vašeho života.

Často také mezi koňáky dochází k horlivým diskuzím, která disciplína je lepší. „Parkuráci“ se dívají skrz prsty na „dostiháky“, „westernáci“ hledají chyby na „drezurácích“, když se ale někde něco děje s koněm jakéhokoliv plemene a oboru, navzájem si pomůžeme. Je to proto, že nás všechny spojuje to samé. LÁSKA KE KONÍM...

Autorka

MŮJ VELKÝ KAMARÁD RUBÍN.

TRÓCHU HISTÓRIE – EVOLUCE KONÍ

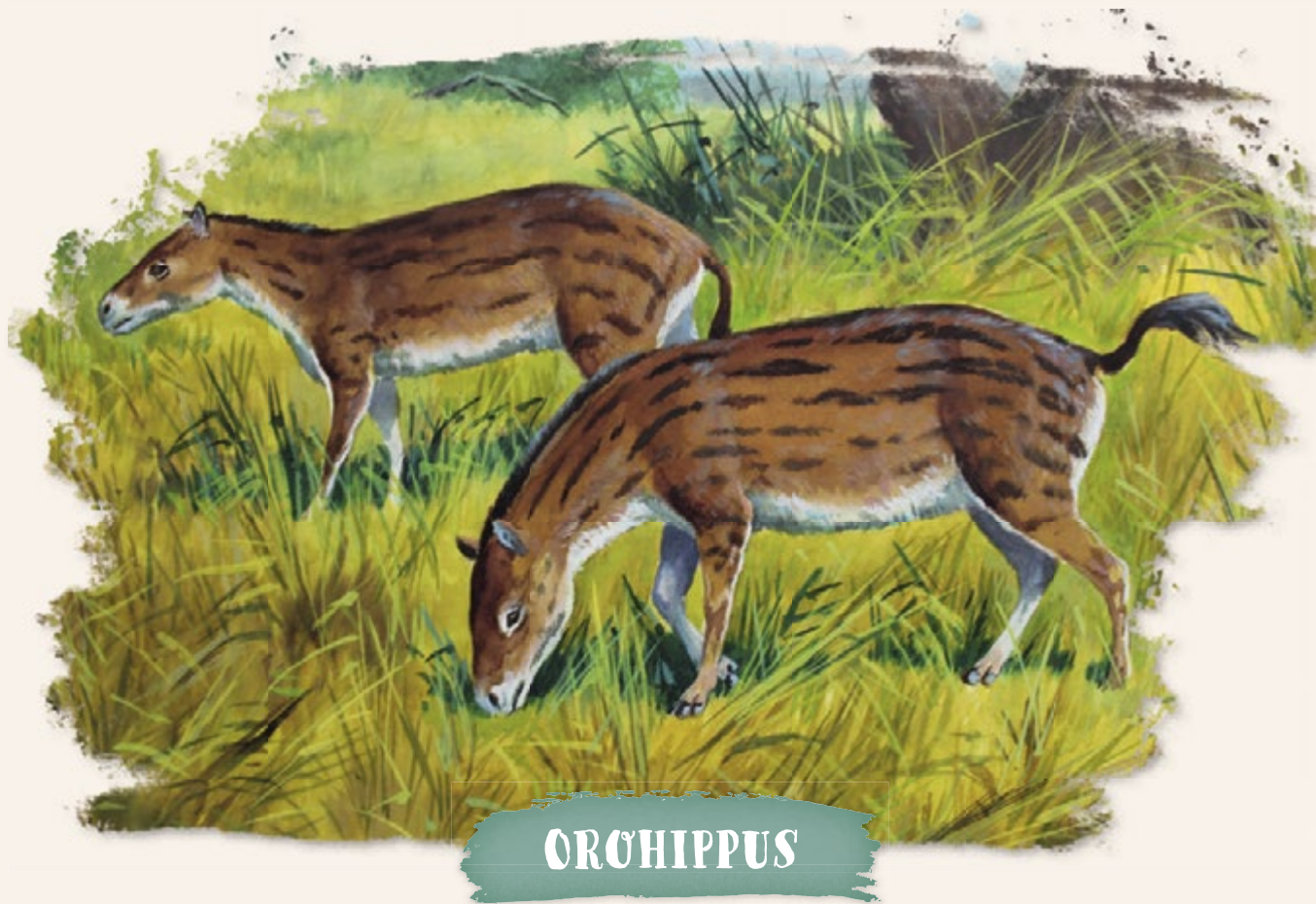
Když jsem byla malá, články nebo knihy o koních vycházely velmi sporadicky, a tak jsem každou novou informaci přímo hltala. Jakmile někdo ve škole našel časopis, kde byla o koníkovi byt jen zmínka nebo alespoň jeho obrázek, věděl, že se odevzdává v 6. C (postupně i v 7., 8., a v 9.). Tam jsem chodila já, milovnice koní! A tak se mi jednou dostal do ruky článek, který mi přímo vyrazil dech. Autor v něm na základě kosterních nálezů popisoval vývoj koně a já jsem tehdy vůbec nemohla uvěřit tomu, že první kůň byl velký asi jako liška a místo kopyt měl prsty! Někteří z vás se teď možná diví stejně, jako jsem se kdysi divila já. Proto jsem své znalosti oprášila a obohatila je o nové poznatky z odborných článků, abyste se z historie vývoje koně dozvěděli to nejpodstatnější.

Úplně první nám známé plemeno koní žilo v Severní Americe před 60 miliony lety a od vědců dostalo jméno **EOHIPPIUS** (v překladu kůň úsvitu dějin). Po nalezení jeho kosterních ostatků si vědci původně mysleli, že jde o pozůstatky kočky nebo lišky, ale po odborném prozkoumání zjistili, že se jedná o prapředka dnešního koně. Ano, byl velký jako liška, byl všežravec (nejvíc mu chutnaly jemné, šťavnaté listy nízkých keřů), a ještě k tomu měl na každé noze pět prstů. Prakoník totiž žil v tropickém pralese, kde se pohyboval po měkké, občas bažinaté půdě, a tak k rozložení váhy potřeboval prsty. Buďte v klidu, divila jsem se úplně stejně.

POROVNÁNÍ DNEŠNÍHO A PRAVĚKÉHO KONĚ.

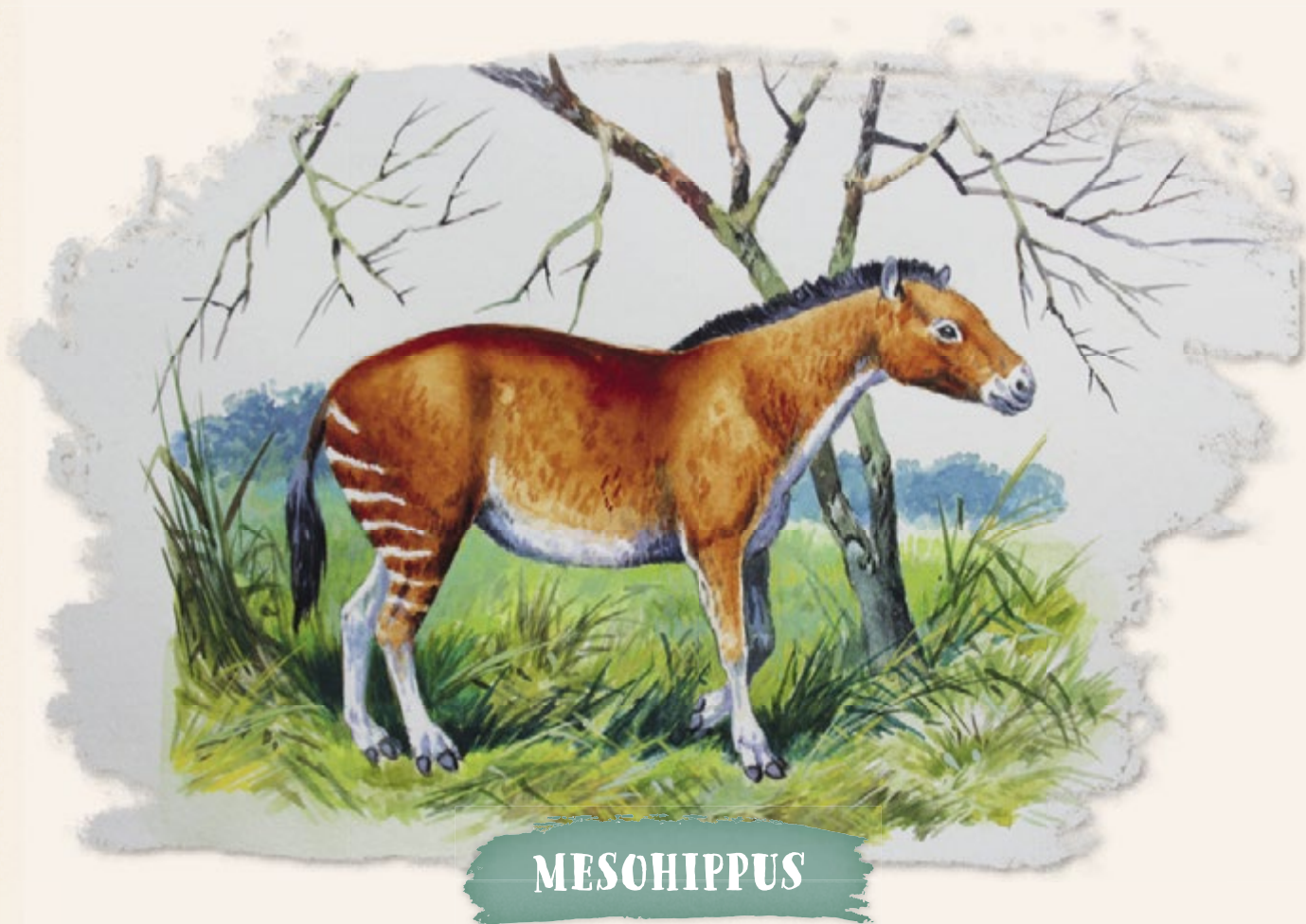
Za pár let po něm (cca za 10 milionů) na řadu přišli **OROHIPPUS** a **EPIHIPPIUS**, kteří ve vývoji kupředu o moc nepostoupili. Prvně jmenovaný žil v Severní Americe a stále ještě téměř nepřipomínal dnešního koně. Podle srsti se spíše podobal jelenu a jeho oči i zuby měly do očí a zubů dnešního koně daleko. Druhý Epihippus se posunul ve vývoji jen v tom, že se mu lépe vyvinul chrup. Příčinou bylo měnící se podnebí: bujné pralesní porosty začaly ustupovat, teplomilných měkkých rostlin bylo méně a tento prakoník musel začít žvýkat tužší trávu ze stepí. No, uznejte sami, nějak významně vývoj dopředu neposunuli.

OROHIPPUS

To ve třetihorách a čtvrtorách bylo jinak rušno. Vlivem ochlazování planety tropické lesy čím dál více ustupovaly, země vysychala a tvrdla. Koně už nežili v hustých deštných pralesech, ale na otevřených planinách se stále pevnější půdou. Místo jemných lesních rostlin se museli živit novými rostlinnými druhy, především tuhými, houževnatými stepními travami. Navíc už neměli možnost se ukrývat v hustém pralese před predátory, jak tomu bylo dříve, a proto se museli naučit být stále ve střehu a utíkat před nepřáteli. Bylo nezbytně nutné, aby se jejich organismus novému prostředí a jiným podmínkám přizpůsobil, a proto v tomto období došlo k velkým změnám ve stavbě koně.

Především se koním začaly prodlužovat končetiny, zejména jejich dolní části, a díky tomu se mohli rychleji a obratněji pohybovat. Další velmi důležitou změnou bylo postupné zakrnění prstů, ze kterých zbyly pouze tři. To ale není zdaleka všechno, co příroda udělala. (K radosti nás všech, zapálených koňáků, kteří milujeme krásné chvíle v sedle.) Příroda byla totiž tak moudrá, že nám ty koníky nejen trochu zvýšila, ale hlavně jim změnila tvar lebky. Oči se koním posunuly více do stran, což jim přineslo větší zorné pole. Díky změnám teď byli schopni zahlédnout včas nepřítele. To, že se jim opět změnila struktura zubů, aby mohli lépe žvýkat tvrdou trávu, už byla proti výše uvedeným změnám jen malá kosmetická úprava. Tenhle šikula dostal jméno **MESOHIPPUS**.

MESOHIPPUS

Jeho pokračovatelem, který udělal další velký krok k dnešnímu koni, byl **MIOHIPPUS**. Ten zde žil asi 15 milionů let, a tak měl dost času na to, aby se postupně přizpůsobil stále měnícímu se podnebí. Zůstal v Severní Americe a předal pomyslné žezlo dalšímu prakoníkovi **PARAHIPPOVI**. Ten se na rozdíl od svých předchůdců vyvíjel nesmírně rychle a za pár milionů let předal štafetu **MERYCHIPPOVI**.

MERYCHIPPUS se už daleko víc podobal dnešnímu koni. Byl prvním prakoníkem, který měl charakteristický tvar hlavy dnešních koní a také se jako první kůň živil pouze trávou. Mozek měl větší, takže byl inteligentnější a obratnější než jeho předchůdci. Na končetinách měl stále tři prsty, ale o dva postranní se už téměř neopíral. Měl již podobu malého poníka (měřil cca 90 cm) a po celý rok migroval, aby unikl predátorům.

Právě jeho pokračovatel **PLIOHIPPIUS** byl donedávna považován za přímého předka koní. Pozdější výzkumy však ukázaly, že se pravděpodobně jednalo o vedlejší větev velmi blízce příbuznou dnešním koním. Takzvaní moderní koně podle vědců pocházejí z teprve nedávno objeveného, ale velmi rozšířeného **DINOHIPPA** (volně přeloženo strašlivý kůň). Viděla jsem jeho podobizny namalované podle fosilií a se jménem souhlasím. Asi nikdo z nás, milovníků koní, by ho ve stáji mít nechtěl. Krasavec to sice ještě nebyl, ale díky němu kůň významně pokročil ve vývoji směrem k dnešnímu **EQUUSOVI**. Byl u něj například již plně vyvinutý statický aparát na končetinách, který koni umožňuje dlouho stát na nohou. Když tak o tom přemýšlím, tak si říkám, jestli Dinohippa nemám ve svých předcích také...

VÍTE, ŽE PARAHIPPUS BYL PRVNÍ KŮŇ, KTERÝ SE DÍKY VÝVOJOVÝM ZMĚNÁM SVALŮ BYL SCHOPEN POHYBOVAT I VZAD?

DINOHIPPIUS

VÍTE, ŽE SE NAŠLO
VÍCE NEŽ 30 FOSÍLÍ
DINOHIPPA, A TO OD
FLORIDY AŽ PO PANAMU?

No a nakonec tady byl **PLESIPPUS**, ze kterého se po milionech let konečně vyvinul rod **EQUUS**, který v podobě dnešních koní domácích, koní Převalského, ale i zeber a oslů, žije dodnes.

No a jestli jste se mým povídáním o vývoji koní (evoluci) prokousali až sem, a navíc se vám podařilo si zapamatovat některá jména, tak jste borci. Každý z nás je raději ve stáji, než aby v knize louskal latinské názvy, ale na druhou stranu mi asi dáte za pravdu, že vás spousta informací překvapila a že vám má kapitola o „Equusových předcích“ rozšířila obzory.

No a také se můžeme společně radovat z toho, že nezůstalo pouze u Eohyppa, protože na lišce bychom se (až na Budulínka) prostě nesvezli.

LATINSKÝ NÁZEV
EQUUS MÁ ČESKÝ
VÝZNAM KŮŇ.